

javna sfera kojom ne upravlja država i kako bi se postigli radikalno novi oblici demokracije". "Egzodus iz neoliberalne governmentálnosti nastaje iz odbijanja sebeupravljanja koje se može kapitalizirati" te iz odbijanja servilne virtuoznosti i okretanja ponašanju koje iskušava nove oblike življenja i neposlušnosti, zaključuje na kraju Isabell Lorey.

Sanja Đurin

<https://doi.org/10.5559/di.26.2.09>

**John Hogan i
Michael Howlett (Ur.)
POLICY PARADIGMS IN
THEORY AND PRACTICE
Discourses, Ideas and
Anomalies in Public
Policy Dynamics**

Palgrave Macmillan, Basingstoke i New York, 2015., 325 str.

Na poprilično složan i zahtijevan, ali hvaljevrijedan, pothvat odvažili su se John Hogan i Michael Howlett kada su došli na ideju o izdavanju zbornika radova koji bi pokušao adresirati koncept paradigmi javnih politika. Javne politike predstavljaju jednu od temeljnih grana političke znanosti, koja u svoje područje istraživanja stavlja rješavanje kolektivnih društvenih problema te donošenja odluka u resorima vlasti. Hogan i Howlett, u tom pogledu, paradigme javnih politika žele detaljnije obraditi u okvirima dinamike kreiranja i promjena javnih politika.

John Hogan je predavač političke znanosti na Dublinskom institutu za teh-

nologiju (Irska), dok je Michael Howlett, izrazito popularan politolog u grani javnih politika, zaposlen kao profesor na Sveučilištu Simon Fraser (Kanada). Ovo je prvo djelo na kojem su dvojica autora surađivala, a knjiga je izdana u sklopu šire serije *Studija o političkoj ekonomiji javnih politika* izdavača Palgrave Macmillana, koja je već iznjedrila nekoliko dobro prihvaćenih djela, poput *The Political Process of Policymaking* (2014) francuskoga politologa Phillippea Zittouna. Sadržajno, knjigu su urednici podijelili na tri tematske cjeline koje okupljaju 14 radova na kojima je radilo 20 autora. Prije samoga prikaza radova valja istaknuti kako je najveći doprinos u proučavanju paradigmi javnih politika dao Peter Hall (Harvard), koji je 1993. objavio kapitalan rad *Policy Paradigms, Social Learning, and the State* koji se rabi kao polazište u gotovo svim radovima zbornika. Ovaj rad donosi sažeti prikaz prvih dviju cjelina, odnosno prvih 10 članaka, koji se najviše bave teorijskim promišljanjem paradigmi.

Prva tematska cjelina donosi četiri rada, od kojih prvi služi kao uvod u djelo, a napisali su ga urednici Hogan i Howlett. Urednici napominju kako djelo pristupa konceptu paradigmi iz okvira promjene javnih politika, koji je svoja teorijska utopišta pronašao u mnogim konceptima – od onih klasičnijih, poput inkrementalizma, do suvremenijih, kao što su isprekidana ravnoteža i zagovaračke koalicije. Zbog toga su se stvorila različita gledišta na koncept paradigmi, i to zato što je njihov temelj u idejama koje, primjerice, prethodno spomenute teorije različito tumače. Ideje za urednike predstavljaju ključni moment paradigmi zbog njihove mogućnosti da dovedu politike do njihovih promjena, ali i stabilnosti.

Tako u drugom radu Matt Wilder argumentira da je koncept paradigmi prisutan u teorijama procesa stvaranja javnih politika, ali da on nije na primjeren način integriran, što je stvaralo poteškoće u njegovoj primjeni. Stoga autor operacionalizira koncept paradigmi. Sažetim i kritičkim pregledom radova najvažnijih au-

tora u domeni paradigmi javnih politika autor predlaže šestodijelni dezagregacijski (eng. *six-part disaggregation*) pristup u proučavanju paradigmi javnih politika, koji obuhvaća momente apstraktnosti, ishoda i instrumenata.

Pierre-Marc Daigneault u trećem poglavlju navodi nedostatke koncepta paradigmi, ali usputno naglašava njegovu važnost u objašnjavanju javnih politika danas. Daigneault daje svoje, šire, određenje koncepta paradigmi, koje se temelji na idejama koje su prisutne u određenom području javnih politika među akterima koji se potom koriste idejama za dolaženje do svojih krajnjih ishoda. Na temelju svojega gledišta autor daje metodološke smjernice za sistematičnije istraživanje paradigmi. One se temelje na deduktivnom pristupu, u kojem treba jasno prikupiti veliku materiju koja bi definirala paradigme u društvu, transparentnosti prilikom provjere ideja te intervjuiranja aktera koji ne govore lako o svojim uvjerenjima i vrijednostima.

Četvrti rad donosi Jeremy Rayner, koji iz okvira novog institucionalizma daje osvrt na paradigme javnih politika. Autor prvo opisuje historijski, sociološki i institucionalizam racionalnog izbora, da bi potom prikazao važnost institucionalne teorije u paradigmatama. Nakon toga daje bogatu teorijsku raspravu, koja se temelji na "tri odgovora" za potencijalno suvremenije razumijevanje institucionalizma u okvirima paradigmi: (1) idejna analiza, (2) diskurzivni institucionalizam te (3) konstruktivistički institucionalizam.

Paul Cairney i Christopher M. Weible otvaraju drugu cjelinu radova posvećenu teorijskim gledištima na paradigme u okviru promjena javnih politika radom o zagovaračkim koalicijama i njihovom komparacijom s konceptom paradigmi. Zago-

varačke koalicije u srž svojega promatranja stavljaju formiranje koalicija aktera u određenom sektoru, koje se udružuju na temelju istih uvjerenja. Upravo sistem uvjerenja predstavlja moment koji je vrlo blizak Hallovu gledanju na ideje i paradigme, iako oba koncepta, kako zaključuju autori, imaju više razlika nego sličnosti.

Drugi rad druge cjeline napisali su Matt Wilder i urednik zbornika Michael Howlett te su temeljni fokus rasprave anomalije koje se mogu pojaviti u politikama na način da se ishod neke politike ne poklapa s okvirima paradigme. Autori smatraju da je važno promatrati percepciju anomalija u politikama od strane aktera kako bi se shvatile promjene u samim paradigmatama. Zaključuju kako promjene politika nisu nužno onakve kakvim ih očekujemo, pa je takva situacija dovela do većih teorijskih rasprava oko samog opsega promjena, no anomalije kao predmet proučavanja mogu se pokazati kao jedan od alata shvaćanja procesa promjena.

Phillipe Zittoun u trećem radu predstavlja temeljne elemente Hallova koncepta paradigmi kako bi iz njih izvukao svoju kritiku prema kojoj paradigme nikad nisu uspjele postati generalna teorija koja bi objašnjavala promjene politika. Zittoun se služi konceptima eminentnoga Michela Foucaulta, kako bi potom predstavio koncept iskaza javnih politika koji predlaže kao svojevrsnu zamjenu za paradigme i proučavanje ideja u promjenama javnih politika. Spomenuti iskaz može se definirati kao skup diskursa koji daju značenje prijedlogu kojim se želi mijenjati određeni sektor što ga neka javna politika regulira. Prijedlog inicijalno podupire manja skupina aktera, koja potom može graditi veće koalicije.

Završni rad druge cjeline napisao je Daniel Nohrstedt te se u radu istražuje lokalna uprava u okvirima paradigmi i neželjenih posljedica. Konkretno, autor uzima kao polazište paradigmatički koncept novoga javnog menadžmenta, koji je imao svoj zamah od osamdesetih do danas, kako bi javnu upravu učinio efikasnijom i efektivnijom. Rad donosi studiju slučaja u Švedskoj na primjeru reforme civilnoga

planiranja koju je zahvatio novi javni menadžment. Rezultati analize šest varijabli navode Nohrstedta na zaključak kako istraživanje neželjenih posljedica daje novo znanje za paradigme na nekoliko razina proučavanja.

Treća i završna cjelina posvećena je provjeri samih paradigmi na temelju raznolikih studija slučaja – od industrijske i obrazovne politike do energetske i politike zaštite okoliša. Završno poglavlje napisao je Martin B. Carstensen, u kojem se daje kritički osvrt na koncept paradigmi, ali se naglašava i njegova važnost u novoj istraživačkoj agendi u domeni javnih politika. Kako sam Carstensen navodi, koncept paradigmi mora proći kroz još rasprava kako bi se ustvrdila važnost njihovih promjena, no prvi koraci u toj domeni već su napravljeni, što se vidi i u samom zborniku.

Zaključno, problem slabog isticanja i istraživanja samih paradigmi te njihovo nedovoljno integriranje u postojeće teorije prikazano je na vješt način u ovom zborniku. Iako autori daju zanimljive preporuke kako koncept na bolji i sistematičniji način primijeniti, sam zbornik zbog navedene činjenice nailazi na stanovit problem konzistentnosti. Neovisno o tome, ako priloge zbornika gledamo kao razdvojene entitete, djelo daje širok teorijski i empirijski spektar gledišta na paradigme. Time se može reći da će zbornik biti relevantno štivo za studente, ali i profesore javnih politika, koji u žarištu svojega istraživačkog interesa stavljaju procese promjena i dinamike u kreiranju javnih politika, a nadamo se, u idućim radovima i istraživanjima, i koncept paradigmi koji je ovim zbornikom ponovno stavljen pod svjetla reflektora.

Željko Poljak

<https://doi.org/10.5559/di.26.2.10>

Chip Donohue FAMILY ENGAGEMENT IN THE DIGITAL AGE: Early Childhood Educators as Media Mentors

Routledge, New York, 2017., 292 str.

Odgovarajuća primjena digitalnih medija i tehnoloških alata u učenju i razvoju djeteta, unutar njegovih primarnih okuženja (obitelj, odgojno-obrazovne ustanove), osim što će pridonijeti stvaranju zajedništva među njima, pospješivanju komunikacije, razmjeni informacija i osnaživanju roditeljskoga angažmana i znanja, pomoći će djetetu da se razvija, uči i snalazi u dvadeset prvom stoljeću. Upravo o tome govori knjiga "Obiteljski angažman u digitalnom dobu: odgojno-obrazovni stručnjaci u ranom obrazovanju kao medijski mentori", ističući ključnu ulogu i značenje medijskih mentora. Pritom se pojam odgojno-obrazovni stručnjak u knjizi odnosi na sve odrasle koji rade s djecom i obiteljima u ranom odgoju i obrazovanju, u formalnom i neformalnom okruženju (odgajatelji, učitelji, pedagozi, psiholozi, knjižničari, socijalni radnici i slično). Pojam medijski mentor podrazumijeva svaku informiranu i osposobljenu osobu s kompetencijama za usmjeravanje, pružanje podrške i sigurno vođenje djece, kao i njihovih obitelji, kroz digitalno doba.

Urednik knjige, dr. sc. Chip Donohue, međunarodno je priznati stručnjak Eriksonova instituta u Chicagu (dekan je Centra za učenje na daljinu te direktor Centra za tehnologiju u ranom djetinjstvu na spomenutom institutu), čije je područje rada usmjereno prije svega na tehnologiju u ranom djetinjstvu. Knjiga, osim samog urednika, uključuje doprinose dvadeset i pet priznatih, utjecajnih i vodećih američkih autora na područjima ranoga obrazovanja,